J.F.B.M. Schupper

DE BEDRIJFSGROOTTE VAN HET BOOMKWEKERIJBEDRIJF IN HET CENTRUM BOSKOOP 1965

Interne nota
No. 113

Juli 1966

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - 's-Gravenhage - Tel. 61.41.61

Inhoudsopgave

	Blz.
WOORD VOORAF	5
Indeling der bedrijven naar beteelde oppervlakte.	7
§ 1. Algemeen	7
§ 2. Indeling naar grootte - klasse en gemeente	7
§ 3. Indeling naar verticale produktierichting	8
§ 4. De bedrijven in de gemeente Boskoop	9
§ 5. De bedrijven in de gemeente Hazerswoude	12
§ 6. De ontwikkeling van de bedrijfsgrootte sedert 1939	13
Bijlage 1. Aantal bedrijven en beteelde oppervlakte per grootteklasse in het sierteeltcentrum Boskoop 1965	16
Bijlage 2. Aantal bedrijven van kwekers aan land en beteelde oppervlakte per grootteklasse in het sierteeltcentrum Boskoop 1965	17
Bijlage 3. Aantal bedrijven met export en/of binnenlandse handel en beteelde oppervlakte per grootteklasse in het sierteeltcentrum Boskoop 1965	18

WOORD VOORAF

Voor intern gebruik was het noodzakelijk enig inzicht te verkrijgen in de bedrijfsgrootte van het boomkwekerijbedrijf in het centrum Boskoop.
Doel van dit onderzoek was onder meer om een zo zuiver mogelijke splitsing te verkrijgen tussen de bedrijven van de kwekers aan land en die van de kweker-handelaar.
Daar de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat elders interesse aanwezig is voor de verwerkte gegevens, zijn deze in deze nota samengevat.

's-Gravenhage, juli 1966

INDELING DER BEDRIJVEN NAAR BETEELDE OPPERVLAKTE

§ 1. Algemeen

Aan de hand van de gegevens van de inventarisatie van het Centraal Bureau voor de Statistiek in 1965 was het mogelijk de sierteeltbedrijven in het centrum Boskoop in te delen naar:
1. grootte-klasse
2. gemeente
3. produktierichting
   a. het zuivere kwekersbedrijf
   b. het met handel geintegreerde kwekersbedrijf

Bij het verwerken van de C.B.S. gegevens is als vestigingsplaats van het boomkwekerijbedrijf uitgegaan van de gemeente waarin het teelland is gelegen. Dit had tot gevolg dat 25 bedrijven met een oppervlakte van ruim 15 ha, die door het C.B.S. onder de gemeenten Hazerswoude, Alphen, Waddinxveen en Reeuwijk waren geregistreerd zijn opgenomen onder de gemeente Boskoop.
Bij een aantal bedrijven is op de opgegeven bedrijfsgrootte een correctie toegepast.
Daar de boomteelt in hoofdzaak als gespecialiseerd bedrijf wordt beoefend is het grondgebruik ten behoeve van andere takken van tuin- of landbouw buiten beschouwing gelaten. Door op deze wijze de bedrijfsoppervlakte te verwerken was het mogelijk een vergelijking te maken van de gemiddelde oppervlakte boomteelt per grootte-klasse in 1965 en 1939. Dit laatste cijfer berust op de gegevens betreffende de teeltvergunning van de Nederlandsche Sierteelt Centrale (nu Produktschap voor Siergewassen).
Volledigheidshalve worden per gemeente de percentages vermeld van de bedrijfsoppervlakten met andere gewassen dan boomteelt, die in dit overzicht buiten beschouwing zijn gelaten, n.l.:

Boskoop, 2%
Hazerswoude, 25%
Reeuwijk, 1%
Waddinxveen, 1%
Alphen, 4%

Het betreft hier, met uitzondering van de gemeente Hazerswoude, in hoofdzaak bloementeelt. In de gemeente Hazerswoude werd op zes bedrijven ongeveer 40 ha landbouwgronden aangetroffen.
In enkele gevallen is gebleken dat de boomkwekerij van de boerenzoon vermeld is als deel uitmakende van het landbouwbedrijf van de vader, waardoor naar verhouding te veel landbouwgronden in deze inventarisatie zijn vermeld.

§ 2. Indeling naar grootte-klasse en gemeente

In bijlage 1 is het totaal aantal bedrijven in het centrum Boskoop verdeeld naar gemeente van vestiging en naar grootte-klasse. In totaal werden er 986 bedrijven aangetroffen met een oppervlakte boomteelt van 687 ha. De gemiddelde bedrijfsgrootte is dus bijna 70 are of ongeveer 500 vierkante rijnlandse roede (r.r.^{2}). 829 Bedrijven of bijna 85% van

het totaal is kleiner dan 1 ha.
In tabel 1 is aan de hand van de cijfers uit bijlage 1 de procentuele spreiding gegeven van het aantal boomkwekerijen en de beteelde oppervlakte met boomteelt over de verschillende gemeenten.

tabel 1

AANTAL BEDRIJVEN EN OPPERVLAKTE BOOMTEELT PER GEMEENTE IN HET CENTRUM BOSKOOP, 1965

Gemeente	% Van de bedrijven	% Van de oppervlakte
Boskoop	66,7	69,0
Hazerswoude	20,7	22,0
Reeuwijk	9,6	6,2
Waddinxveen	2,2	2,2
Alphen aan de Rijn	0,8	0,6
	100,0	100,0

Met uitzondering van de bedrijven in de gemeente Reeuwijk, blijkt er weinig verschil in de gemiddelde bedrijfsgrootte binnen de gemeenten van het centrum voor te komen.
Reeuwijk is vertegenwoordigd met bijna 10% van het aantal bedrijven van het centrum tegen nauwelijks 6% van de oppervlakte. De gemiddelde bedrijfsgrootte in deze gemeente is ongeveer 60% van die in de rest van het centrum. Hierop wordt in de volgende paragraaf nader ingegaan.

§ 3. Indeling naar verticale produktierichting

In bijlage 2 is een verdeling opgenomen naar aantal en oppervlakte van de zuivere kwekersbedrijven, d.w.z. boomkwekerijbedrijven waarbij de handelsfunktie alleen gericht is op de verkoop van de eigen produkten aan de groothandel en een eventuele inkoop van het voor de teelt benodigde plantgoed. Deze bedrijfsvorm wordt in Boskoop aangeduid als die van de "kweker aan land".
In bijlage 3 zijn de overeenkomstige cijfers gegeven van boomkwekerijen welke met handel geintegreerd (zowel buitenlandse als binnenlandse) zijn. Ongeveer 75% van deze bedrijven is voor de afzet van de produkten geheel op export gericht. Bijna 10% is op de z.g. binnenlandse handel ingesteld, terwijl de rest of 15% naast export tevens de binnenlandse markt verzorgt.
Uit de cijfers van bijlage 1 blijkt dat van de 986 bedrijven in het centrum Boskoop er 842 of 85% tot die van de "kwekers aan land" behoren. De gemiddelde bedrijfsgrootte is nauwelijks een halve ha n.l. 56 are of 390 r.r.^{2}.
De kweker-handelaar is vertegenwoordigd met 144 bedrijven of 15% van het totaal. De gemiddelde bedrijfsgrootte van de handelsbedrijven is aanmerkelijk groter n.l. 1½ ha of 1050 r.r.^{2}.

tabel 2

VERDELING VAN DE BEDRIJVEN NAAR PRODUKTIERICHTING PER GEMEENTE IN HET CENTRUM BOSKOOP, 1965

Gemeente	kweker aan land		kweker-handelaar	
	aantal bedrijven	oppervlakte	aantal bedrijven	oppervlak
	%	%	%	%
Boskoop	62,7	60,1	89,6	88,2
Hazerswoude	22,6	27,0	9,7	11,3
Reeuwijk	11,2	8,8	0,7	0,5
Waddinxveen	2,6	3,3	-	-
Alphen aan de Rijn	0,9	0,8	-	-
	100,0	100,0	100,0	100,0

In tabel 2 zijn de bedrijven van de kweker aan land en de kweker-handelaar binnen het centrum Boskoop procentueel verdeeld over de verschillende gemeenten naar aantal en oppervlakte. De absolute cijfers zijn in de bijlagen 2 en 3 terug te vinden.
Van het totaal aantal handelaren binnen het centrum is 90% in de gemeente Boskoop gevestigd en 10% in Hazerswoude. In de overige gemeenten werd slechts in Reeuwijk een handelaar aangetroffen.
Van de kwekers aan land is ongeveer 60% in de gemeente Boskoop geconcentreerd, terwijl een zelfde percentage van de totale oppervlakte die door de kwekers aan land binnen het centrum wordt beteeld wordt ingenomen. In Hazerswoude is het aantal bedrijven van de kweker aan land iets minder dan een kwart van het totaal met iets meer dan een kwart van de oppervlakte. Dit wijst op een gemiddeld iets grotere bedrijfsoppervlakte bij het Hazerswoudse bedrijf ten opzichte van het Boskoopse.
Het aandeel van de bedrijven van de kweker aan land in Reeuwijk bedraagt 11% met 9% van de oppervlakte boomteelt. Het ontbreken van de grote handelsbedrijven in Reeuwijk is de oorzaak, waardoor de gemiddelde bedrijfsgrootte zoals deze in tabel 1 van Reeuwijk is opgenomen, belangrijk lager ligt dan elders in het centrum. In onderlinge vergelijking tussen alleen de bedrijven van de kweker aan land in de verschillende gemeenten blijkt de gemiddelde bedrijfsgrootte van het Reeuwijkse bedrijf bijna 80% van de gemiddelde bedrijfsgrootte van het gehele gebied te zijn.

§ 4. De bedrijven in de gemeente Boskoop

In figuur 1 is een beeld gegeven over 1965 van het aantal bedrijven en

figuur 1

AANTAL BOOMKWEKERIJEN EN OPPERVLAKTE PER GROOTTE-KLASSE IN DE GEMEENTE BOSKOOP VAN KWEKERS AAN LAND EN KWEKER-HANDELAREN 1965

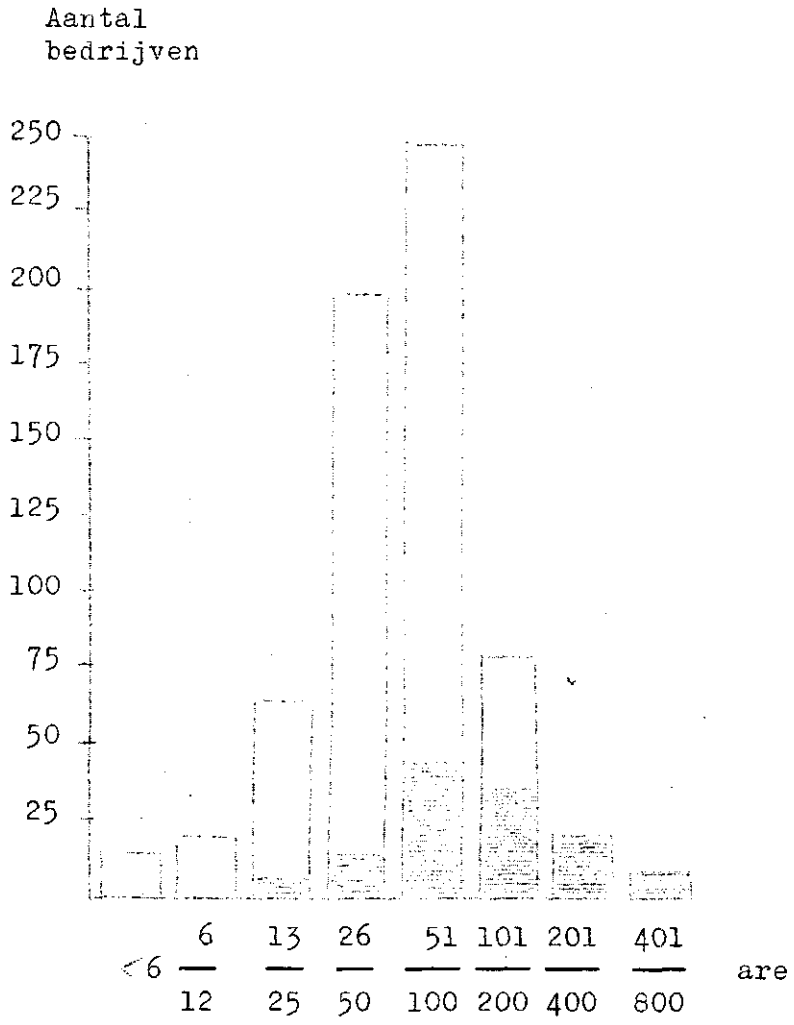

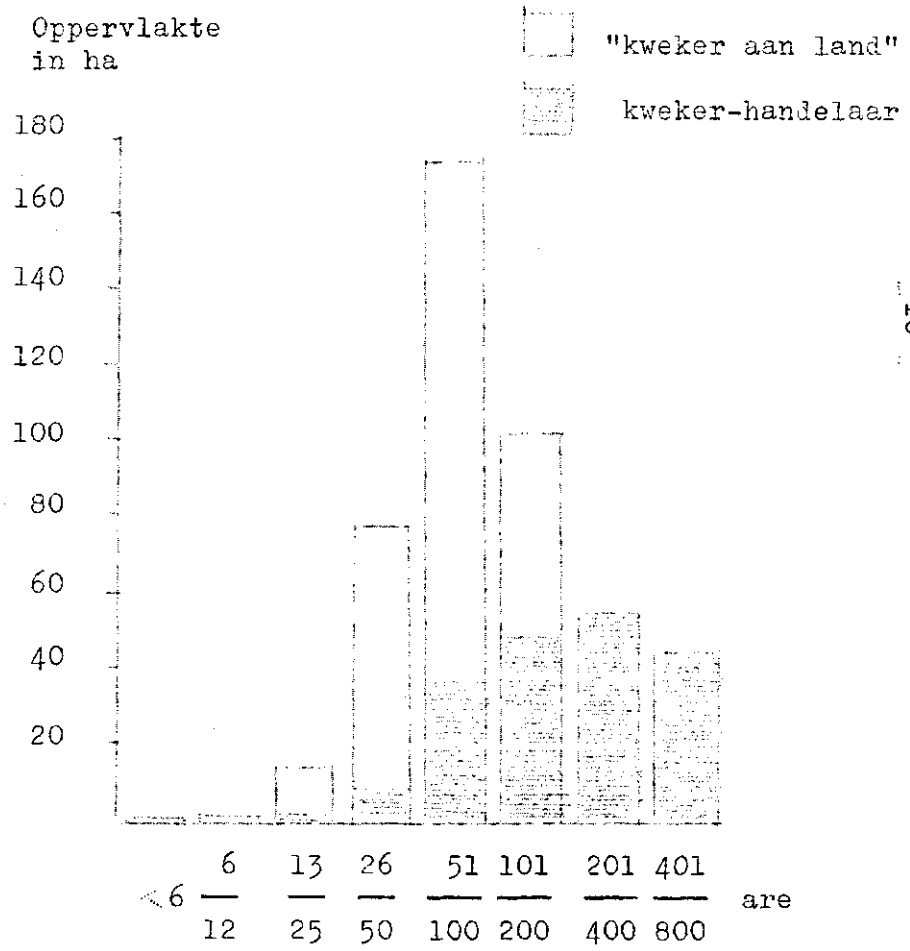

de oppervlakte boomteelt op deze bedrijven ingedeeld naar grootte-klassen. De bedrijven zijn ingedeeld naar die van de kweker aan land en die van de kweker-handelaar.
Duidelijk komt uit deze figuur naar voren dat de handelsbedrijven die slechts 20% van het totaal uitmaken 40% van de oppervlakte in beslag nemen. Deze en de volgende percentages zijn berekend aan de hand van de cijfers uit bijlage 2 en 3.
Bij de kweker aan land worden verreweg de grootste concentraties van bedrijven aangetroffen bij een bedrijfsgrootte van 26/50 are en 51/100 are. De eerste groep omvat 34% van de bedrijven met ruim 25% van de door kwekers aan land beteelde oppervlakte in de gemeente Boskoop. De gemiddelde bedrijfsgrootte van deze bedrijven is 40 are of 280 r.r.^{2}.
De tweede groep betreft 39% van het aantal bedrijven met bijna 50% van de oppervlakte. De gemiddelde bedrijfsgrootte van deze groep is 68 are of 475 r.r.^{2}.
Slechts 8$\frac{1}{2}$% van de bedrijven van de kweker aan land is groter dan 1 ha met iets meer dan 20% van de oppervlakte. De gemiddelde bedrijfsgrootte is hier 130 are of 900 r.r.^{2}.
Bij de handelskwekers worden geen sterke concentraties in bepaalde bedrijfsgrootte aangetroffen. Naar de beteelde oppervlakten blijken de groepen van 51/100 are omvat 35% van de handelsbedrijven met 15% van de door de handelskwekers in Boskoop beteelde oppervlakte en een gemiddelde bedrijfsgrootte van 80 are of 560 r.r.^{2}. De tweede groep van 101/200 are bestaat uit 26% van het aantal bedrijven met bijna 25% van de oppervlakte en een gemiddelde bedrijfsgrootte van 130 are of 910 r.r.^{2}. De derde groep van 201/400 are omsluit 16% van het aantal bedrijven met bijna 30% van de oppervlakte en een gemiddelde bedrijfsgrootte van 275 are of 1925 r.r.^{2}. De laatste groep van 401/800 are telt bijna 7% van het aantal bedrijven met 25% van de oppervlakte. De gemiddelde bedrijfsgrootte is hier 560 are of 3920 r.r.^{2}.
Dat de kwekerij van de handelskweker gemiddeld bijna driemaal groter is dan het bedrijf van de kweker aan land staat niet in verband met de mogelijkheid om bij grotere produktie-eenheden tot lagere kosten te komen. Integendeel, de produktiekosten per eenheid produkt op het handelsbedrijf liggen belangrijk boven die van het bedrijf van de kweker aan land.
De kweker-handelaar kweekt zelf boomkwekerijgewassen om:

1. te beschikken over een basis sortiment, overeenkomende met de aard van zijn handel.
2. het kweken van gewassen die bij de kweker aan land niet of in geringe mate worden aangetroffen.
3. het kweken van grotere maten, dus oudere planten. De rentabiliteit van deze teelt ligt voor de kweker aan land ongunstig ten opzichte van de teelt van jonge planten.
4. om gedurende de verzendtijd (oktober-maart) over voldoende vakkundig personeel te kunnen beschikken moeten deze als vaste werkkrachten aan het bedrijf blijven verbonden, dit is alleen mogelijk door het aanhouden van een kwekerij.

Gebleken is dat kweker-handelaar gemiddeld een derde van de waarde van het te verzenden plantmateriaal zelf kweekt.

§ 5. De bedrijven in de gemeente Hazerswoude

Het aantal bedrijven en de oppervlakte boomteelt van de kweker aan land en de kweker-handelaar in de gemeente Hazerswoude in 1965 is in figuur 2 opgenomen. Hazerswoude heeft in totaal 151 ha boomteelt of

figuur 2

AANTAL BOOMKWEKERIJEN EN OPPERVLAKTE PER GROOTTE-KLASSE IN DE GEMEENTE HAZERSWOUDE VAN KWEKERS AAN LAND EN KWEKER-HANDELAREN 1965

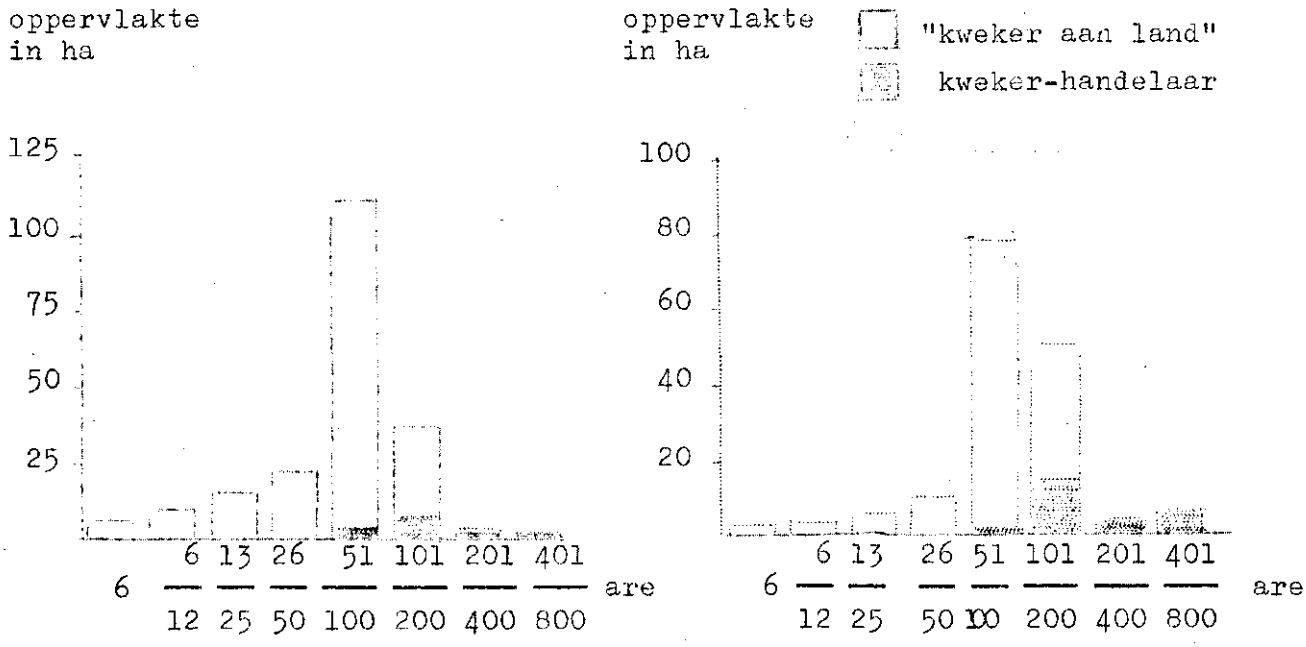

bijna een derde van het areaal dat in de gemeente Boskoop wordt aangetroffen (474 ha). De bedrijfsgrootte van het Hazerswoudse bedrijf geeft een afwijkend beeld te zien ten opzichte van Boskoop. In Hazerswoude domineert bij de kweker aan land de bedrijfsgrootte van 51/100 are met 58% van het aantal bedrijven of bijna 64% van het areaal. De gemiddelde bedrijfsgrootte bedraagt van deze groep 71 are of 500 r.r.^{2}.
Het bedrijf van 26/50 are wordt in tegenstelling tot Boskoop, in Hazerswoude slechts in beperkte mate aangetroffen n.l. 13% van het aantal bedrijven met 7% van de oppervlakte.
Het groter bedrijfstype dat in Hazerswoude wordt aangetroffen, is mede een gevolg van het beoefenen van teelten die ten opzichte van de in de gemeente Boskoop gekweekte gewassen, een extensiever grondgebruik mogelijk maken.
De gemiddelde bedrijfsgrootte van de 190 bedrijven van de kweker aan

land is bijna 67 are of 470 r.r.^{2}. Het aantal handelaren bedraagt 14 of 7% van het totaal bedrijven in de gemeente Hazerswoude. Deze bedrijven nemen 16% van het Hazerswoudse boomteeltareaal in. De gemiddelde bedrijfsgrootte bedraagt 175 are of 1225 r.r.^{2}.

§ 6. Ontwikkeling van de bedrijfsgrootte sedert 1939

In tabel 3 zijn de cijfers van het C.B.S. betreffende de beteelde oppervlakte boomteelt in de gemeente Boskoop en van het gehele centrum over 1965 vergeleken met de door de Nederlande Sierteelt-Centrale (nu: P.V.S.) in 1939 verstrekte teeltvergunningen.
In het centrum blijkt in deze periode het aantal bedrijven toegenomen met ruim 30 n.l. van 952 tot 986. In deze zelfde periode is in de gemeente Boskoop het aantal ondernemers gestegen met 74 van 583 tot 657. Deze naar verhouding sterkere stijging van het aantal kwekers is voor een deel een gevolg van de gebiedsvergroting die plaats gevonden heeft ten koste van de gemeente Alphen aan de Rijn en in geringere mate van de gemeenten Hazerswoude en Reeuwijk.
Bij een vergelijking van de oppervlaktecijfers per grootte-klasse dient er rekening mede gehouden te worden dat de oppervlakte van 1939, de door de Sierteeltcentrale uitgegeven teeltvergunningen betreft. Van een aan-

tabel 3

VERGELIJKING BEDRIJFSGROOTTE IN HET SIERTEELTCENTRUM BOSKOOP 1939-1965

Bedrijfsgrootte	Gemeente Boskoop				Centrum Boskoop			
	1939		1965		1939		1965	
are	aantal	are	aantal	are	aantal	are	aantal	are
0,01 - 50	200	5601	300	9375	371	9643	425	12543
51 - 100	264	18099	249	17386	405	28297	404	28356
100	119	26149	108	20684	176	36173	157	27820
Totaal	583	49849	657	47409	952	74113	986	68719

(bron: 1939 Teeltvergunning Ned. Sierteelt Centrale, 1965 C.B.S.)

tal bedrijven en wel speciaal de grotere bedrijven zijn de vergunningen niet steeds geheel benut geweest. Over het algemeen was in de boomteelt het z.g. slapende teeltrecht in die jaren gering. Rekening houdende met het voorgaande mag gesteld worden, dat de Boskoopse boomteelt de laatste 25 jaren geen expansie heeft te zien gegeven waar het de oppervlakte betreft. De sterke stijging van het aantal bedrijven met minder dan ½ ha oppervlakte is veroorzaakt doordat:

1. Als gevolg van de gunstige rentabiliteit der na de oorlogse jaren was een zelfstandige vestiging voor kwekerszoons en werknemers aantrekkelijk.
2. Bedrijfsvergroting door middel van gronduitbreiding was beperkt. Door omschakeling naar de teelt van plantgoed was het mogelijk om de omloopsnelheid van de produktie te verhogen, zodat zelfs op bedrijfjes van minder dan $\frac{1}{2}$ ha een goed bestaan mogelijk werd. Immers op een bedrijf van 50 are (350 r.r.^{2}) is een bruto-opbrengst van *f* 17.500 - *f* 35.000 mogelijk. Daar ongeveer $\frac{3}{4}$ van de produktiekosten eigen arbeid omvat, is een ondernemersinkomen haalbaar van *f* 15.000 - *f* 25.000 per jaar.

B I J L A G E N

AANTAL BEDRIJVEN EN BETEELDE OPPERVLAKTE PER GROOTTE-KLASSE IN HET SIERTEELTCENTRUM BOSKOOP, 1965

Grootte-Klasse	Totaal		Gemeente									
			Boskoop		Hazerswoude		Reeuwijk		Waddinxveen		Alphen a/d Rijn	
are	aantal	are	aantal	are	aantal	are	aantal	are	aantal	are	aantal	are
6	31	123	18	74	6	22	6	25	1	2	-	-
6 - 12	40	341	19	154	9	84	7	62	4	34	1	7
13 - 25	91	1711	66	1291	14	247	8	122	-	-	3	51
26 - 50	263	10368	197	7856	24	920	38	1454	3	108	1	30
51 - 100	404	28356	249	17386	112	8061	33	2173	8	586	2	150
101 - 200	125	16588	79	10441	37	4962	3	427	5	619	1	139
201 - 400	23	6208	21	5734	1	273	-	-	1	201	-	-
401 - 800	9	5024	8	4473	1	551	-	-	-	-	-	-
	986	68719	657	47409	204	15120	95	4263	22	1550	8	377

(verwerkte gegevens C.B.S. 1965)

AANTAL BEDRIJVEN VAN KWEKERS AAN LAND EN BETEELDE OPPERVLAKTE PER GROOTTE-KLASSE IN HET SIERTEELT-CENTRUM BOSKOOP, 1965

Grootte-Klasse	Totaal		Gemeente									
			Boskoop		Hazerswoude		Reeuwijk		Waddinxveen		Alphen a/d Rijn	
are	aantal	are	aantal	are	aantal	are	aantal	are	aantal	are	aantal	are
6	31	123	18	74	6	22	6	25	1	2	-	-
6 - 12	40	341	19	154	9	84	7	62	4	34	1	7
13 - 25	86	1600	61	1180	14	247	8	122	-	-	3	51
26 - 50	247	9715	181	7203	24	920	38	1454	3	108	1	30
51 - 100	356	24536	204	13821	110	7906	32	2073	8	586	2	150
101 - 200	81	10419	45	5756	27	3478	3	427	5	619	1	139
201 - 400	1	201	-	-	-	-	-	-	1	201	-	-
401 - 800	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	842	46935	528	28188	190	12657	94	4136	22	1550	8	377

(verwerkte gegevens C.B.S. 1965)

AANTAL BEDRIJVEN VAN KWEKERS MET EXPORT EN/OF BINNENLANDSE HANDEL EN BETEELDE OPPERVLAKTE PER GROOTTE-KLASSE IN HET SIERTEELTCENTRUM BOSKOOP, 1965

Grootte-Klasse	Totaal		Gemeente									
			Boskoop		Hazerswoude		Reeuwijk		Waddinxveen		Alphen a/d Rijn	
are	aantal	are	aantal	are	aantal	are	aantal	are	aantal	are	aantal	are
6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6 - 12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13 - 25	5	111	5	111	-	-	-	-	-	-	-	-
26 - 50	16	653	16	653	-	-	-	-	-	-	-	-
51 - 100	48	3820	45	3565	2	155	1	100	-	-	-	-
101 - 200	44	6169	34	4685	10	1484	-	-	-	-	-	-
201 - 400	22	6007	21	5734	1	273	-	-	-	-	-	-
401 - 800	9	5024	8	4473	1	551	-	-	-	-	-	-
	144	21784	129	19221	14	2463	1	100	-	-	-	-

(verwerkte gegevens C.B.S. 1965)